

INAUGURACIÓ DEL MONUMENT EN MEMÒRIA DEL PRESIDENT LLUÍS COMPANYS

Sant Llorenç Savall, 13 de gener de 2007

Senyor alcalde, senyores regidores i senyors regidors, ciutadanes i ciutadans, com a president del Parlament és un veritable honor inaugurar aquest monument en memòria del president Lluís Companys i Jover, afusellat ja fa seixanta-sis anys, després d'un fals judici –que malgrat algunes promeses, per cert, encara ara no ha estat anul·lat–, en un castell, el castell de Montjuïc, que, malgrat també algunes promeses, encara ara segueix en mans de l'exèrcit espanyol.

El president Companys fou assassinat, i ho fou per ser el president democràtic del nostre país. L'extremeny Fernando Valera, que va ser un alt càrrec en el Govern de la República i que va ser cap del Govern en l'exili, ho va deixar escrit, i ho cito textualment: «Digámoslo claro: lo han asesinado por catalán. El odio del vencedor hubiera querido fusilar en su persona a Cataluña entera.» La seva execució no pretenia ser només la d'una persona, sinó la de tota una institució. Va morir perquè pretenien matar amb ell l'esperit, la voluntat, d'una nació. Volien matar el que ell representava: un poble que havia pretès accedir a l'exercici de les seves llibertats individuals i col·lectives.

Però no ho van aconseguir. Només van engruixir la llista de màrtirs que al llarg de la història han perdut la vida per la llibertat. I, així, el seu esperit de justícia, de pau, de llibertat, aquelles darreres tres paraules que va escriure la vetlla de la seva mort –«justícia, pau i llibertat»–, van passar a formar part per sempre més de l'ànima de Catalunya.

Companys, per tant, té un lloc en la història com a president màrtir. Però Companys, amb les seves virtuts i també amb els seus defectes, és clar, és molt més que això. El seu llegat va molt més enllà. Lluís Companys forma part també del que ara som, del que avui és Catalunya.

La història recorda la seva trajectòria política com a diputat, com a dirigent d'Esquerra Republicana, com a president del Parlament, com a ministre de la República i finalment com a president de la Generalitat de Catalunya. També recorda que fou impulsor de grans moments històrics, com quan va hissar les banderes republicana i catalana al balcó de l'Ajuntament de Barcelona, cosa que va precipitar la proclamació de la República per Francesc Macià.

Per tant, o més que això, cal recordar i remarcar el seu compromís social amb el món obrer, amb el món agrari, amb la justícia, amb Catalunya, fos exercint com a advocat dels menys afavorits, fos escrivint i dirigint publicacions en què denunciava injustícies socials o criticava, per exemple, la guerra amb el Marroc, fet que, per cert, li va costar el primer d'una quinzena d'empresonaments.

Mantenir en la memòria aquell Companys vol dir també mantenir viu el record d'altres catalans que el van precedir o que el van acompanyar en la lluita per la llibertat i contra les injustícies, amb el també assassinat Francesc Layret al capdavant.

El nom Lluís Companys i Jover, abans de ser president, s'inscriu entre altres grans noms catalans que entre el final del segle XIX i el primer terç del segle XX van estendre arreu de la societat els valors republicans, mitjançant l'acció social, exercint la defensa activa dels drets dels obrers i dels camperols, publicant articles, llibres o revistes, impulsant ateneus o amb aquella Associació Escolar Republicana, de què fou un dels fundadors i que tant va significar per a l'educació de milers de catalanes i catalans.

Avui més que mai ens cal recordar els valors que formen part de la nostra cultura, de la nostra manera de ser, del nostre tarannà, i que en resum serien: la llibertat, aquesta llibertat de pensament; la participació, és a dir, el deure d'implicació en la cosa pública, prendre consciència general que l'interès ens afecta a tots plegats, i compromís amb la justícia, amb la llibertat, amb els drets de les persones i amb els drets dels pobles, també. Aquests valors formen part de Catalunya, són el llegat de tota una generació que va lluitar per nosaltres, per la nostra terra, pels nostres drets, per les nostres llibertats, i que en molts casos ho van pagar amb la mort o amb l'exili.

Companys va ajudar a estendre aquests valors, i davant els crits d'imposició hi oposava llibertat. Llibertat, un anhel present al llarg de la història de la nostra nació i que encara ara és al darrere de gairebé tots els impulsos polítics del país.

«Catalunya i la llibertat són la mateixa cosa», deia el president Companys. I personalment no em canso d'utilitzar la seva cita, perquè és, aquest anhel de llibertat, un anhel que tothom pot comprendre, que tothom comparteix, un dels valors que precisament ens pot ajudar a cohesionar, a bastir, aquesta nova Catalunya, aquesta Catalunya del segle XXI que ha d'avançar en un món, per cert, cada cop més globalitzat.

Llibertat, perquè els darrers segles de la història de Catalunya són els d'un poble que simplement lluita per ser, per existir, no pas per imposar res a ningú. Les reivindicacions de Catalunya han estat i són reivindicacions de llibertat. I sempre mitjançant el diàleg, la pau i l'entesa.

Tot plegat connecta Lluís Companys amb la realitat actual, i ens empeny, per sobre de l'home, a recordar el polític compromès amb la llibertat, a recordar també el ciutadà actiu en defensa dels drets de les persones, dels drets de la nostra nació, a recordar en definitiva el

nostre president de la Generalitat, assassinat precisament perquè ens representava a tots nosaltres.

No és, doncs, només una figura històrica del passat d'una nació. És una part del nostre present. De fet, l'íntim lligam entre reivindicacions socials i nacionals que ell defensava, i derivades d'aquest republicanisme que comentava abans, forma part del pensament actual polític del nostre país.

Per exemple, avui és difícil oposar el fet de corregir els desequilibris del mercat de l'habitatge, o sigui, garantir el dret a un habitatge digne, al fet que es tracta d'un avenç imprescindible per aconseguir un país més lliure, una Catalunya més lliure. De la mateixa manera, un major autogovern real o la correcció del dèficit fiscal que pateix Catalunya són elements imprescindibles per avançar en el progrés social. No són ni processos oposats ni processos incompatibles. Tot al contrari.

Aquest vincle, aquest lligam entre l'avenç social i l'avenç nacional, avui present en gran part del pensament polític català –«transversal», que es diu actualment–, té també l'empremta de Lluís Companys i Jover. Forma part del llegat d'aquell republicanisme que veié la realitat esclafada per la violència dels militars colpistes, però de què vam poder conservar voluntats i ideals que inspiren nous camins de futur. Camins propis, perquè els temps són uns altres, el món és molt diferent, la nostra realitat és molt diferent. Però tenim referents, tenim exemples i tenim somnis assolibles que ens ajuden a construir la nova Catalunya.

Avui, per tant, fem un acte de commemoració institucional, i vull manifestar solemnement l'agraïment i el reconeixement a l'Ajuntament de Sant Llorenç, al seu alcalde, per la seva contribució a la recuperació de la nostra memòria històrica.

I respecte al procés de recuperació de la nostra memòria històrica, permetin-me un apunt: se'ns intenta fer passar en blanc moltes pàgines de la història d'aquest país, brandant l'argument de la necessària concòrdia, de la igualtat i la reciprocitat entre bàndols, pretenent ignorar que un dels dos es va alçar militarment contra la democràcia, va guanyar per la força de les armes i durant gairebé quaranta anys va assenyalar uns vencedors i va assenyalar uns vençuts. Molta gent va patir per la defensa de la democràcia, i no ha tingut més reconeixement que el silenci, la marginació i l'oblit. Moltes persones encara no saben on anar a plorar el cos dels seus familiars i éssers estimats, morts i desapareguts en la guerra o en els durs anys que la seguiren.

Per això és important, la lluita per la memòria històrica, perquè cal passar pàgina en la història, evidentment, no n'hi ha cap dubte, però no es pot passar aquesta pàgina en blanc.

Els darrers anys, les institucions catalanes han fet molt en aquest sentit, i cal fer-ne reconeixement. Avui n'és un exemple, i torno a insistir en l'agraïment a l'Ajuntament, i també permetin-me agrair a l'escultor la seva brillant aportació amb aquestes formes que veiem aquí al darrere i que signifiquen tant, al mateix temps.

Avui fem un acte, doncs, de recuperació de la memòria històrica, però també un acte de reivindicació del llegat del president Companys; de reivindicació, en definitiva, de la lluita per la llibertat, la llibertat de les persones i també la llibertat dels pobles. Avui reivindicuem, doncs, el valor de la llibertat; avui reivindicuem Catalunya.

Moltes gràcies i enhorabona.